

**RAPORT PRELIMINAR DE
OBSERVARE A ALEGERILOR
PREZIDENTIALE DIN 24 NOIEMBRIE**

Autori: Septimius Pârvu (Expert Forum), Maria Krause (Observatorul Electoral),
Date Vote Monitor, Rezultatevot.ro: Code for Romania

Coaliția **Vot Corect** este compusă din [Expert Forum \(EFOR\)](#), [CIVICA](#), [CSD \(Centrul pentru Studiul Democratiei\)](#), [Centrul pentru Resurse Civice / The Civic Resource Centre](#), [Rădăuțiul civic](#) și [Observatorul Electoral](#). [Code for Romania](#) a dezvoltat aplicația **Vote Monitor**. În Republica Moldova am colaborat cu [Promo-LEX](#), iar în România cu observatori internaționali acreditați de [European Platform for Democratic Elections – EPDE](#).

Coaliția **Vot Corect** este formată din organizații civice care lucrează în domeniul apărării democrației și drepturilor omului. Scopul coaliției este de a monitoriza procesul de organizare a alegerilor și referendumurilor pentru a se asigura că se desfășoară conform principiilor constituționale și standardelor și bunelor practici internaționale la care România a aderat. Organizațiile partenere au scopul principal de a acredita observatori pentru ziua alegerilor, dar monitorizează procesul electoral per ansamblu, acționează pentru îmbunătățirea cadrului legal și reacționează în cazul încălcării principiilor menționate anterior.

Mai multe detalii despre coaliție și partenerii noștri pot fi citite [aici](#).

Mulțumim tuturor celor ne-au susținut în campania de monitorizare a alegerilor: parteneri, mass media, voluntari, donatori.

REZUMAT	4
Cadrul legislativ	6
Administrația electorală	6
Înregistrarea candidaților	7
Campania electorală	8
Finanțarea campaniilor electorale.....	9
Observarea alegerilor	10
Zilele alegerilor	11

REZUMAT

Alegerile din 24 noiembrie au fost competitive, iar drepturile fundamentale au fost în general respectate. Programarea alegerilor în trei săptămâni consecutive nu a reușit să separe suficient alegerile prezidențiale de cele parlamentare încât cele două campanii să nu se influențeze reciproc și a creat numeroase probleme organizatorice. Autoritățile electorale au organizat în general eficient aspectele tehnice ale procesului, dar complexitatea generată de suprapunerea perioadelor electorale a fost dificil de gestionat. Legislația electorală a fost lipsită de coerență cu privire la mai multe etape ale procesului, iar insuficienta reglementare a unor situații a făcut necesitatea adoptării urgente a unui Cod Electoral și mai evidentă. Rezultatele au fost surprinzătoare inclusiv pentru majoritatea actorilor politici cotați cu șanse ridicate de a intra în cel de-al doilea tur de scrutin, deoarece vizibilitatea candidatului Călin Georgescu în peisajul electoral mainstream a fost foarte redusă, campania sa fiind bazată într-o mare măsură pe promovare considerată inautentică pe platforma Tik Tok și pe lipsa finanțării campaniei, ceea ce ridică semne de întrebare.

Transparența procesului electoral a fost redusă de faptul că ședințele Biroului Electoral Central nu au fost publice. Deciziile și hotărârile acestuia au fost publicate în general într-un timp scurt, însă, în mod regretabil, procesele verbale ale ședințelor au rămas secrete. Cele mai importante informații au fost transmise către public și prin comunicate de presă. Mai multe decizii în interpretarea legii care au introdus restricții au fost contestate, inclusiv de *Vot Corect*. Într-un caz, Birourile Electorale Centrale pentru alegerile prezidențiale și pentru parlamentare au interpretat diferit legislația legat de aceleași proceduri pentru fiecare scrutin. Faptul că o decizie restrictivă a BEC privind prelungirea votării în zilele de sâmbătă și duminică a fost anulată în instanță vineri, când votarea în străinătate deja începuse, a dus la situația fără precedent în care regulile privind votarea au fost modificate chiar în timpul votării.

Respingerea arbitrară a unei candidaturi de către Curtea Constituțională, pentru motive cel puțin aparent imputabile și altor candidați care au rămas în cursă și fără a i se da persoanei vizate posibilitatea de a-și prezenta argumentele, a afectat negativ inclusivitatea procesului de înregistrare a candidaturilor și a creat un precedent periculos. În plus, încrederea publică în proces a fost diminuată de percepția răspândită că această acțiune a fost menită să favorizeze un alt candidat cu un mesaj electoral similar. Autenticitatea semnăturilor de susținere a candidaturilor ridică semne de întrebare în cazul unora dintre candidați, care nu au organizat niciun fel de campanie vizibilă de strângere a acestor date și care în mod evident se bucură de susținere publică foarte redusă. *Vot Corect* nu a putut observa procedura de verificare a semnăturilor la BEC, deoarece aceasta nu a fost publică, ceea ce a redus transparența.

Suprapunerea celor două campanii electorale a limitat semnificativ vizibilitatea campaniei pentru alegerile parlamentare. Campania pentru prezidențiale a fost la rândul său lipsită de dinamism, cu un număr limitat de dezbateri reale, iar

numeroasele controverse legate de integritatea mai multor candidați au înlocuit discuțiile despre programele politice ale acestora. Candidații au folosit intensiv mijloace de promovare online și a fost remarcată prezența unor acțiuni de propagandă nemarcată, în principal pe TikTok. Remarcăm lipsa de acțiune eficientă a instituțiilor publice în contracarea unor campanii care par a încălca legislația privind campania electorală și finanțarea acesteia. Insuficiența mijloacelor de promovare stradală în timpul campaniei, pe de o parte, și cheltuielile semnificative pentru promovare stradală în afara campaniei pe de altă parte au redus eficiența comunicării mesajelor de campanie către electorat și au favorizat partidele de la guvernare. Afișajul stradal (panouri) are reguli excesiv de restrictive și au fost remarcate numeroase încălcări ale legislației. Au fost sesizate mai multe exemple de continuare a campaniei electorale în ziua de sâmbătă dinaintea scrutinului și chiar în ziua alegerilor. Autoritățile nu au luat măsuri prompte în cazurile în care campania a fost continuată de persoane publice cu audiență mare, dar au existat cazuri în care persoane private au fost sancționate ca urmare a unor postări pe rețelele sociale în care își dezvăluiau preferințele politice. Aceste intervenții disproporționate au potențialul de a intimida alegătorii și nu sunt justificate.

Transparența finanțării campaniei a fost redusă de faptul că AEP nu a mai publicat după 8 noiembrie nicio informație cu privire la veniturile și cheltuielile competitorilor electorali, fără a oferi o explicație. Date au fost publicate pe 25 noiembrie, iar acestea au relevat faptul că unul dintre candidați, Călin Georgescu, nu a declarat niciun venit sau cheltuială, ceea ce este neverosimil și ridică semne de întrebare legate de autenticitatea declarației. Autoritatea Electorală Permanentă a fost sesizată pentru demararea urgentă a unui control, iar ANCOM cu privire la inițierea unei investigații, prin colaborare cu Comisia Europeană cu privire la campania Tik Tok desfășurată de candidatul Călin Georgescu. Utilizarea constantă a subvențiilor pentru presă și propagandă a oferit un avantaj partidelor care beneficiază de bani publici cu mult înaintea începerii campaniei electorale. Pe lângă finanțarea declarată a campaniei, am identificat cazuri în care pagini afiliate partidelor politice au promovat candidați prin Facebook Ads fără a declara reclama politică sau în care candidați s-au promovat indirect prin intermediul unor influenceri, podcasturi sau artiști; nu e clar dacă au fost încheiate contracte pentru aceste servicii.

Zilele alegerilor s-au desfășurat ordonat și într-o atmosferă în general calmă, cu o prezență la vot de 52,55%. Procesul a fost evaluat pozitiv de observatorii Vot Corect în 97% din secțiile de votare observate în timpul deschiderii și votării și în 95% din secțiile observate în timpul numărării voturilor. În timpul votării observatorii au raportat aglomerație la 22% dintre secțiile vizitate, atmosferă tensionată la 4% și prezența persoanelor neautorizate la 5%. Chiar dacă la numărarea voturilor nu s-a observat falsificarea intenționată a rezultatului decât în două cazuri, observatorii au notat că procesul s-a desfășurat într-o atmosferă tensionată în 14% dintre secțiile de votare observate și președinții BESV au avut dificultăți în completarea proceselor verbale în 11% din cazuri. Numeroasele apeluri primite la call center-ul organizat în ziua alegerilor au relevat faptul că unui număr de alegători li s-a refuzat abuziv dreptul de a vota la referendumul local în București pe baza vizei de reședință.

După ziua alegerilor, organizația Expert Forum a transmis o sesizare prin care solicita AEP să verifice finanțarea campaniei electorale a candidatului Călin Georgescu și a pus la dispoziția cetățenilor care doreau să facă același lucru informațiile necesare. La

foarte scurt timp, site-ul www.expertforum.ro a fost afectat de atacuri DDoS (distributed denial-of-service)

Cadrul legislativ

Cadrul legislativ pentru organizarea alegerilor prezidențiale și parlamentare este unul complex, iar programarea alegerilor în săptămâni consecutive a evidențiat contradicțiile procedurale dintre legi. Legislația primară (Legea 208/2015, Legea 370/2004, Legea 3/2000 și Legea 288/2015) a fost completată de OUG 98/2024 și de numeroase hotărâri și decizii ale celor două Birouri Electorale Centrale (BEC) și ale Autorității Electorale Permanente (AEP). În mod pozitiv, OUG 98/2024 nu a adus modificări la fel de semnificative ca în cazul OUG 21/2024, adoptată pentru alegerile din luna iunie. Cu toate acestea, cadrul legislativ a devenit din ce în ce mai stufos și greu de urmărit, iar lipsa unui Cod Electoral unitar, a afectat desfășurarea procesului electoral.

În lipsa unor prevederi legale clare privind organizarea referendumurilor a făcut necesară modificarea rapidă a legii de aprobare a OUG 29/2019 (care reglementa referendumul național organizat odată cu alegerile prezidențiale din 2019). Ulterior, a fost necesară emiterea unor reglementări suplimentare de către BEC foarte aproape de data scrutinului. Chiar și în acest context considerăm că regulile pentru desfășurarea referendumului și campaniei pentru referendum nu au fost pe deplin clarificate.

Unul dintre efectele negative ale calendarului electoral cu alegeri intercalate a fost emiterea continuă a unui număr ridicat de decizii de către birourile electorale, ceea ce a condus la limitarea capacității publicului de a urmări activitatea celor două BEC-uri, în detrimentul transparenței procesului electoral.

Vot Corect a criticat modul în care au fost emise mai multe hotărâri ale cele două BEC-uri, prin interpretarea restrictivă a legii. Prin decizia 115D/30.10.2024, BEC pentru prezidențiale a stabilit în mod restrictiv că alegătorilor aflați în secția de votare sau care așteaptă să voteze la coadă în afara secției la ora 21 li se va permite să voteze doar duminică până la ora 23.59, nu și vineri și sâmbătă.¹ Având în vedere că legea nu distinge clar între zilele diferite, decizia BEC este restrictivă. Decizia a fost anulată de ÎCCJ pe 22 noiembrie, după începerea primei zile de votare, iar BEC a emis o altă decizie prin care a confirmat că votarea se poate prelungi.

Administrația electorală

Autoritatea Electorală Permanentă, Biroul Electoral Central și administrația electorală de nivel inferior au gestionat în general eficient aspectele tehnice ale procesului. Cu toate acestea, calendarele electorale încărcate, procedurile numeroase și funcționarea concomitentă a două Birouri Electorale Centrale și a două birouri de nivel mediu în fiecare județ, inclusiv cu componentă parțial comună, au pus o presiune semnificativă asupra activității administrației electorale.

¹ Decizia a fost contestată în instanță de Uniunea Salvați România.

Modul de formare a birourilor electorale a fost modificat prin OUG 98/2024, fără a afecta componența politică a acestora. OUG a stabilit că președinții și locțiitorii BESV selectați pentru alegerile prezidențiale urmau să îndeplinească funcția și pentru alegerile parlamentare. Partidele au putut nominaliza aceeași reprezentanți la ambele tipuri de alegeri. Unul dintre riscurile potențiale este ca aceste persoane să nu își poată îndeplini eficient și corespunzător atribuțiile în toate cele trei weekenduri.

În ceea ce privește formarea secțiilor de votare din străinătate pentru alegerile prezidențiale, procedura de completare cu reprezentanți ai partidelor politice a fost stabilită prin decizie a biroului electoral de circumscripție pentru străinătate și a implicat tragerea la sorți a ordinii partidelor. PNL și AUR au fost selectate pe locurile 8 și 9, ceea ce înseamnă că s-a redus reprezentarea în unele secții, deși acestea sunt partide parlamentare care au nominalizat candidați. Pe de altă parte, unele partide eligibile nu au avut capacitatea de a desemna reprezentanți, ceea ce a îngreunat procesul de completare a secțiilor. Legea primară ar trebui să fie mai clară cu privire la criteriul de completare a secțiilor de votare. În numeroase secții de votare s-a suplimentat numărul membrilor birourilor electorale pe 21 și 22 noiembrie.

Ședințele birourilor electorale nu sunt publice, iar procesele verbale nu se publică. **Vot Corect** a solicitat să observe ședințele, însă participarea a fost refuzată de ambele BEC-uri. Constatăm că publicarea materialelor ședințelor pe site nu este suficientă pentru a asigura transparența, fără a înțelege dinamica funcționării BEC-urilor și modul în care se iau deciziile.

Hotărârile și deciziile BEC-urilor au fost publicate în general cu promptitudine pe pagina de web. Proiectele de decizii nu sunt publicate în avans. Ședințele organizate câteodată în aceeași zi și numărul mare de documente publicate au îngreunat semnificativ procesul de monitorizare.

Birourile Electorale Centrale au refuzat să se întâlnească cu reprezentanți ai **Vot Corect**, invocând că nu văd "necesitatea" de a organiza o astfel de întâlnire, ceea ce indică din partea celor două instituții o lipsă de deschidere și transparență. **Vot Corect** s-a întâlnit cu reprezentanți ai AEP, Ministerului Afacerilor Externe, ai Biroului electoral nr. 48 pentru secțiile de votare din străinătate, ai Poștei Române (Fabrica de Timbre) și a observat procesarea voturilor prin corespondență la singurul birou deschis în România. Reprezentanții **Vot Corect** au fost bine primiți la aceste întâlniri, iar informațiile solicitate le-au fost furnizate. Ne-am adresat și mai multor birouri de circumscripție din București și Ilfov (dintre care majoritatea au invocat calendarul electoral încărcat sau lipsa de timp) și partidelor politice. Înaintea alegerilor parlamentare și celui de-al doilea tur de scrutin pentru prezidențiale vom continua să solicităm întâlniri cu alte instituții implicate în organizarea alegerilor și cu actorii politici.

Înregistrarea candidaților

Potrivit legii, fiecare candidatură trebuie să fie susținută de o listă cu 200,000 de semnături, reprezentând mai mult de 1% din numărul alegătorilor înscrși în liste; această cerință excesivă a fost criticată de organizațiile membre **Vot Corect** și la alte alegeri. Faptul că unii dintre candidați s-au înscris în cursă fără a avea niciun fel de campanie vizibilă de colectare de semnături ridică semne de întrebare cu privire la autenticitatea semnăturilor depuse. Procedura de verificare a acestora nu a putut fi

observată de *Vot Corect*, deși am solicitat BEC acest lucru. În mod pozitiv, ambele BEC-uri au emis decizii în care au inclus o listă de proceduri care trebuie urmate pentru validarea dosarelor de candidatură și verificarea semnăturilor.

Pentru alegerile prezidențiale au fost înregistrați 14 candidați, din care 10 susținuți de partide politice, iar patru independenți. Respingerea arbitrară a candidaturii Dianei Șoșoacă de către Curtea Constituțională, pentru motive cel puțin aparent imputabile și altor candidați care au rămas în cursă și fără a i se da persoanei vizate posibilitatea de a-și prezenta argumentele, a afectat negativ inclusivitatea procesului de înregistrare a candidaturilor și a creat un precedent periculos. În plus, încrederea publică în proces a fost diminuată de percepția răspândită că această acțiune a fost menită să favorizeze un alt candidat cu un mesaj electoral similar.

Campania electorală

Campania pentru alegerile prezidențiale, deși lipsită de dezbatere autentică pe marginea programelor politice ale candidaților, a eclipsat campania pentru alegerile parlamentare, așa cum s-a mai întâmplat și în trecut în anii când ele s-au suprapus. Decalarea datelor alegerilor cu doar o săptămână nu a reușit să separe cele două campanii, în schimb a creat potențialul ca decizia electoratului la fiecare scrutin să fie influențată de rezultatul scrutinului precedent.

La alegerile prezidențiale au fost organizate dezbateri, însă formatul multora dintre acestea nu a permis discuții autentice între candidați. Participarea selectivă a candidaților la dezbateri nu a permis alegătorilor să urmărească confruntări reale, cu mici excepții. Cele mai multe dintre aceste emisiuni, în care au fost prezenți puțini candidați sau chiar câte un candidat, nu reflectă deloc realitatea competiției politice. Un exemplu notabil este refuzul candidaților nominalizați de PNL și PSD de a participa la dezbaterile organizate de un post de televiziune în luna dinaintea alegerilor, aceștia alegând să participe la o emisiune care avea loc în același timp la alt post de televiziune. Apariția unor scandaluri legate de integritatea mai multora dintre candidați, precum Mircea Geoană, Marcel Ciolacu, Nicolae Ciucă și George Simion, a jucat un rol important în campanie, în defavoarea unor dezbateri constructive. Deși apreciem existența unor dezbateri (în lipsa acestora la alegerile din 2019), formatul și relevanța acestora ar putea fi mult îmbunătățite.

În general, obligația mass media de a include programe de informare sau dezbatere electorală este respectată pur formalist, într-un mod care să evite orice polemică relevantă sau discuție autentică pe proiecte și programe. În formula actuală aceste programe reprezintă o irosire de resurse.

În perioada obligatorie de încetare a campaniei electorale am observat continuarea campaniei electorale în cazul mai multora candidați, dintre care Nicolae Ciucă și George Simion. În primul caz a fost lansată o melodie de promovare a acestuia pe 23 noiembrie^{[1].2} Autoritățile nu au luat măsuri prompte în cazurile în care campania a fost continuată de persoane publice cu audiență mare, dar au existat cazuri în care persoane private au fost sancționate ca urmare a unor postări pe rețelele sociale în

² https://www.youtube.com/watch?v=QFnCWQKoytq&ab_channel=GHEBOAS%C4%82

care își dezvăluiau preferințele politice. Aceste intervenții disproporționate au potențialul de a intimida alegătorii și nu sunt justificate.

Am notat o prezență ridicată a multor candidați la alegerile prezidențiale, chiar și înainte de înregistrarea oficială a acestora, la podcasturi sau alte emisiuni online similare, iar în majoritatea cazurilor nu au existat confruntări. Acest tip de comportament determină evitarea unui dialog în contradictoriu, emisiunile lăsând impresia că sunt mai degrabă menite să ofere candidaților o platformă pentru a-și prezenta mesajul electoral decât să ofere publicului discuții reale pe marginea programelor politice.

Campania în spațiul public rămâne limitată și ineficientă. Panourile pentru afișaj nu oferă un mediu propice pentru promovarea competitorilor, vizibilitatea acestora fiind redusă. Regulile privind amplasarea și utilizarea acestora au fost frecvent încălcate, fiind observate numeroase cazuri în care afișele electorale pentru parlamentare erau combinate cu cele pentru prezidențiale sau în care un partid sau candidat a folosit mai multe materiale decât ar fi avut voie.

Utilizarea semnificativă a materialelor de promovare outdoor în precampania electorală și lipsa elementelor de vizibilitate din timpul campaniei electorale continuă să reprezinte o problemă semnificativă pentru transparența cheltuielilor de campanie, corectitudinea și vizibilitatea procesului electoral. Aceste reglementări favorizează partidele care au resurse – în special din subvenții – în defavoarea celor care trebuie să se finanțeze din surse private.

Publicarea frecventă a unor sondaje de opinie cu rezultate foarte diferite și uneori necredibile poate reprezenta o încercare de manipulare a electoratului. Este necesară o dezbatere serioasă între practicienii sondajelor de opinie pentru a trage concluzii post-campanie, a îmbunătăți instrumentele în viitor și a încerca o curățare de impostură a profesiei, așa cum se întâmplă în alte state.

Finanțarea campaniilor electorale

Finanțarea celor două campanii electorale s-a desfășurat separat pentru cele două tipuri de scrutin, după reguli în mare parte comune, reglementate prin Legea 334/2006. AEP a publicat două ghiduri privind finanțarea campaniei electorale, care au fost supuse dezbaterii publice și a organizat mai multe seminare de pregătire pentru mandatarii financiari ai partidelor. EFOR a participat la dezbateri și a transmis comentarii; niciunul nu a fost inclus în forma finală a ghidurilor.

AEP și-a asumat publicarea datelor privind veniturile și cheltuielile competitorilor electorali, informații care au fost disponibile pentru primele două săptămâni ale campaniei pentru prezidențiale, respectiv pentru prima săptămână a campaniei pentru parlamentare. Dar publicarea acestora nu s-a mai realizat între 8 și 25 noiembrie³, pentru motive care nu au fost comunicate. EFOR a solicitat AEP publicarea constantă a acestor date, pentru a asigura transparența procesului electoral. Considerăm că decizia luată de AEP denotă lipsa de transparență și ridică semne de întrebare cu privire la motivele unei astfel de măsuri.

³ <https://expertforum.ro/finantarea-campaniei-prezidentiale-25nov/>

Raport preliminar de observare a alegerilor prezidențiale din 24 noiembrie

Șase competitori electorali, din care 3 independenți, au declarat 8,4 milioane de lei contribuții. Călin Georgescu nu a declarat niciun venit. Din transferuri partidele au declarat 101 de milioane de lei până pe 22.11.2024, din care 66 de milioane au fost declarate de PSD.

În total, competitorii au cheltuit 88 de milioane de lei, din care PSD a înregistrat facturi de 49 de mil. lei, PNL 14,3 milioane de lei, AUR 4,3 mil. lei, Mircea Geoană de 6,6 mil lei, iar USR de 10,5 mil lei. Călin Georgescu nu a declarat nicio cheltuială. Pe categorii, **cel mai mult s-a cheltuit pentru online (50%)**, radio/tv/presă scrisă (21%), print (7%). În categoria altele (19%) intră diverse servicii, incluzând vestimentație pentru voluntari, consultanță și altele.

EFOR a înaintat o plângere Autorității Electorale Permanente prin care a solicitat investigarea modului în care și-a finanțat campania candidatul independent Călin Georgescu, întrucât lipsa unor venituri și cheltuieli este neverosimilă, mai ales în contextul în care există anumite declarații care arată cum a fost susținută campania acestuia⁴.

Deși raportările se fac pentru contracte pentru servicii încheiate de partide, există modalități prin care partidele au ocolit regulile de finanțare a campaniei. Unul dintre acestea este prin terți mascați sub forma producției de publicații, promovate ulterior prin intermediul Facebook Ads. În cazul AUR am identificat mai multe pagini care au promovat intens candidații. De exemplu, pagina 60m.ro a cheltuit în ultima luna 20 mii de euro în beneficiul candidatului AUR fără marcarea vreunei reclame. Cheltuieli similare se regăsesc și la alte pagini asociate AUR. În cazul candidatului Călin Georgescu s-a observat o campanie de promovare intensă pe TikTok; inclusiv BEC a decis înlăturarea unor materiale ale candidatului. De altfel, TikTok, o platformă mai puțin transparentă când vine vorba de marcarea publicității politice, a fost un canal important de comunicare pentru principalii candidați. Cei ai PNL și AUR au fost promovați de artiști din showbiz, iar în contextul în care realizarea de materiale în regie proprie nu este permisă se ridică întrebarea cum au fost realizate și dacă au fost plătite aceste materiale.

În contextul în care verificarea legalității finanțării campaniei se face pe baza documentelor depuse de candidați, pot apărea dubii privind eficiența și integritatea controlului finanțării campaniilor electorale în lipsa unor investigații proactive din partea AEP.

Observarea alegerilor

Autoritatea Electorală Permanentă a acreditat pentru observarea alegerilor prezidențiale 73 organizații ale societății civile (dintre care cinci sunt membre ale coaliției *Vot Corect*) și observatori internaționali de la 23 de organizații. Alegerile nu au fost observate de Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR). Spre deosebire de alte alegeri, AEP nu a mai publicat lista acreditărilor pe măsură ce acestea au fost emise sau la termenul limită pentru emiterea acestora (15 noiembrie), ci doar cu două zile înaintea scrutinului.

⁴ <https://expertforum.ro/sesizare-aep-finantare-calin-georgescu/>

Organizațiile membre **Vot Corect** au acreditat peste aproape 600 de observatori în țară și străinătate. Pentru zilele alegerilor (22-24 noiembrie), **Expert Forum** a organizat în București un centru de asistență pentru alegători și observatori, compus din serviciul telerverde 0800 460 002, la care au fost înregistrate peste 400 de sesizări și întrebări legate de procedurile electorale. Pe platforma **votcorect.ro** au fost înregistrate peste 1000 de sesizări de la începutul campaniei electorale până în ziua publicării acestui raport.

Observatorii acreditați de organizațiile membre **Vot Corect** au transmis prin aplicația **Vote Monitor** informații din peste 650 de secții de votare. Pentru prima dată, aplicația **Vote Monitor** a inclus, pe lângă formularele de observare pentru observatorii acreditați, și posibilitatea de a semnala nereguli legate de alegeri din partea publicului larg.

Distribuirea observatorilor în teritoriu a depins și de opțiunile acestor, de aceea relevanța statistică a eșantionului de secții observate poate fi afectată de faptul că în unele județe numărul observatorilor a fost mai ridicat decât în altele.

Zilele alegerilor

Zilele alegerilor s-au desfășurat ordonat și într-o atmosferă în general calmă, cu o prezență la vot anunțată de AEP de 52,55%.⁵

Deschiderea secțiilor de votare a fost evaluată ca bună și foarte bună în aproape 97% din cele peste 200 de secții de votare observate, potrivit datelor transmise de observatori prin aplicația **Vote Monitor**. În opt cazuri (4% din secțiile observate) persoane neautorizate au fost prezente în secțiile de votare în timpul deschiderii, iar în trei cazuri persoane din afara **BESV** au intervenit în procesul de deschidere.

Procesul de votare a fost evaluat pozitiv de observatori în 97% din cele peste 600 de secții vizitate de observatorii **Vot Corect**. Printre problemele raportate de observatori au fost atmosfera tensionată în apropierea secțiilor de votare (4% din secțiile vizitate) sau în secțiile de votare (4%), aglomerație (22%) și prezența persoanelor neautorizate (5%). În ce privește procedurile, observatorii au notat că birourile electorale ale secțiilor de votare nu au permis să voteze la alegerile prezidențiale alegătorilor cu domiciliul sau reședința în altă localitate într-un procent îngrijorător de 12,5%, iar în 11% din cele 176 de secții observate în București alegătorilor cu domiciliul în altă localitate li s-a permis să voteze la referendumul local. Urnele nu au fost sigilate corespunzător în 2,5% din secțiile observate. Observatorii au raportat că secretul votului a fost respectat în 98% din secțiile observate, iar **SIMPV** a funcționat corespunzător în peste 99%. Ca și la alte alegeri, observatorii **Vot Corect** au notat că 25% dintre secțiile vizitate nu sunt accesibile pentru persoanele cu dizabilități.

Numeroasele apeluri primite la call center-ul organizat în ziua alegerilor au relevat faptul că unui număr de alegători li s-a refuzat abuziv dreptul de a vota la referendum pe baza vizei de reședință. În urma unei solicitări a **EFOR**, **BEC** a emis o circulară prin

⁵ La referendumul local desfășurat în București odată cu primul tur de scrutin al alegerilor prezidențiale, prezența a fost 40,97%.

care a reamintit președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare să respecte legislația în acest sens.⁶

Votul în străinătate a fost organizat eficient, cu opțiuni extinse pentru exercitarea dreptului de vot. Pentru aceste alegeri au fost organizate 950 de secții de votare, cel mai mare număr de până acum, fiind un aspect pozitiv.

Procesarea **voturilor prin corespondență** a fost bine organizată, în ciuda unui număr limitat de sesizări legate de lipsa unor materiale electorale. Numărul sesizărilor privind lipsa unor materiale electorale a fost scăzut. La ambele tipuri de alegeri numărul persoanelor care s-au înscris pentru a vota a scăzut semnificativ comparativ cu 2019. **Vot Corect** a observat deschiderea plicurilor la biroul electoral pentru votul prin corespondență, unde procesul a decurs ordonat și în condiții normale.

Numărarea voturilor a fost evaluată ca bună și foarte bună în 95% din cele peste 150 de secții observate. Totuși, observatorii au raportat că procedurile nu au fost respectate întotdeauna, chiar dacă nu cu intenția de a vicia rezultatele: în 40% din secțiile vizitate membrii BESV au semnat procesele verbale în alb, în 20% președinții BESV nu au anunțat cu voce tare fiecare vot, iar în aproape 18% validitatea voturilor contestate nu a fost decisă prin vot. Președinții a 11% din secțiile observate au avut dificultăți în completarea proceselor verbale, iar numărarea s-a desfășurat într-o atmosferă tensionată în aproape 14% dintre cazurile raportate; în 4% din cazuri nu toți membrii BESV au avut posibilitatea de a examina buletinele de vot. Indicii privind falsificarea rezultatelor au fost raportate în două cazuri.

În marea majoritate a secțiilor vizitate, observatorii au fost bine primiți și informațiile solicitate le-au fost puse la dispoziție. Transparența procesului a fost sporită de faptul că și observatori acreditați de alte organizații au fost prezenți în secțiile observate de **Vot Corect** la deschidere (12,8%), în timpul votării (14,6%) și în timpul numărării voturilor (18,29%). Totuși au fost semnalate și cazuri în care unii observatori acreditați de organizațiile civice se prezentau ca fiind din partea partidelor politice și chiar cazuri în care observatorii nu știau numele organizațiilor care i-au acreditat.

Pentru prima dată la aceste alegeri, Autoritatea Electorală Permanentă a publicat rezultatele preliminare, pe baza datelor transmise de secțiile de votare prin intermediul SIMPV, într-un format agregat care a permis vizualizarea clasamentului candidaților sau, în cazul referendumului local din București, al opțiunilor de la referendumul local. Acest demers este binevenit și de natură să contribuie la transparență; totuși, faptul că rezultatele totale sunt prezentate astfel încât s-ar putea înțelege că sunt centralizate doar de la secțiile de pe teritoriul țării are potențialul de a induce în eroare publicul, iar unii indicatori importanți ar putea fi incluși, cum ar fi numărul voturilor valabil exprimate și numărul voturilor nule. În mod pozitiv, tabelele cu rezultatele la nivel de secție de votare au fost disponibile pe măsură ce secțiile de votare au raportat rezultatele; este important ca această practică să fie continuată, pentru a asigura posibilitatea verificării centralizării voturilor de către organizațiile societății civile și de către toți cei interesați.

⁶ <https://expertforum.ro/am-solicitat-bec-sa-transmita-birourilor-electorale-din-bucuresti-o-circulara-cu-privire-la-votul-la-referendum-cu-resedinta/>

Rezultatele finale au indicat că niciunul dintre candidați nu a întrunit numărul necesar de voturi pentru a fi ales din primul tur de scrutin, iar cei doi candidați care s-au calificat pentru al doilea tur sunt Călin Georgescu, candidat independent, și Elena Lasconi, nominalizată de USR. În cazul primului, un candidat cu mesaj ultranaționalist, antioccidental și pro-rus, victoria acestuia a fost surprinzătoare inclusiv pentru majoritatea actorilor politici, deoarece vizibilitatea sa în peisajul electoral mainstream a fost foarte redusă, iar mesajul său a fost promovat în principal pe rețelele sociale, aparent prin conținut neautentic generat de programe care imită comportamentul uman în mediul online.

În ziua următoare scrutinului, liderii PSD și PNL, care au fost și candidați la funcția de președinte, și-au dat demisia de la conducerea partidelor respective. Candidatul nominalizat de PSD, care a obținut un număr de voturi foarte apropiat de locul al doilea al clasamentului, a anunțat că nu va contesta rezultatul.